

Voorzitter Provinciale Staten van Zeeland

Postbus 6001
4330 LA MIDDELBURG

onderwerp Afdoening toezegging nr. Nummer opzoeken (Provinciale Staten), inzake Motie CDA over huisvesting buitenlandse werknemers.	kenmerk 20026579 	behandeld door	verzonden
--	---	-----------------------	------------------

Middelburg, 8 september 2020

Geachte voorzitter,

In het voorjaar heeft een tweetal sectoren, de fruitsector (via ZLTO/NFO) en de vrijetijdseconomie signalen afgegeven dat er knelpunten dreigen te ontstaan rondom de huisvesting van hun werknemers als gevolg van de coronacrisis.

Daarnaast hebben Provinciale Staten in de vergadering van 29 mei 2020 via motie nr. 19 van het CDA, 50Plus en VVD de volgende vragen gesteld:

- via NFO/ZLTO onderzoek te doen naar de behoefte aan huisvesting voor seizoenarbeiders;
- bij gemeenten te informeren naar de wijze waarop de provincie kan ondersteunen;
- PS te informeren over deze behoefte, de acties van gemeenten en de wijze van ondersteuning door de provincie.

Aanjager

Wij vinden het belangrijk om deze signalen serieus te nemen en om gezamenlijke en snelle actie mogelijk te maken. Daarom hebben wij een aanjager aangesteld die met betrokken stakeholders heeft gekeken wat nodig is om dreigende knelpunten tijdig op te pakken en op te lossen. Daarbij staat voorop dat de veiligheid van werknemers te allen tijde gewaarborgd moet zijn. Via een breed uitgezette enquête en diverse gesprekken met gemeenten, brancheorganisaties en andere stakeholders heeft de aanjager ons geïnformeerd over de stand van zaken binnen Zeeland en heeft ook enkele adviezen gegeven.

De opdracht van de aanjager luidde als volgt:

1. Aanjagen van Zeeuwse sectoren tot inventariseren van huisvestingsproblematiek om snel een goed beeld van de schaalomvang te verkrijgen; de opbrengst hiervan zou bepalend zijn voor de verdere aanpak.
2. Verbinden en ondersteunen van stakeholders om gezamenlijk tot snelle oplossingen (zgn. Quick wins) voor de urgente vraagstukken op het gebied van huisvesting van tijdelijke (buitenlandse) werknemers te komen en deze aanpak te initiëren;
3. Oplossingen breed uitdragen en stakeholders activeren opdat knelpunten tijdig worden ondervangen en opgelost;
4. Zorgen voor duurzame verankering van afspraken en acties binnen de Zeeuwse infrastructuur.

Enquête

Om inzicht te krijgen in de omvang van de huisvestingsproblematiek is via brancheorganisaties een enquête uitgezet onder een brede doelgroep van ondernemers die mogelijk gebruik maken van buitenlandse werknemers. Het gaat om aangesloten bedrijven bij de ZLTO, NFO, Horeca Nederland afdeling Zeeland, Hiswa/Recron en VNO/NCW (voornamelijk werkgevers in de haven).

De enquête is door 113 respondenten ingevuld, waaronder 64 vanuit de fruitteelt en land- en tuinbouw, 22 vanuit de horeca en verblijfsrecreatie de rest uit diverse andere sectoren. Van de 113

respondenten hebben er 85 aangegeven gebruik te maken van buitenlandse werknemers. Deze werknemers worden of op eigen terrein gehuisvest of via detacheringbureaus op diverse locaties (veelal woningen in dorpen en steden) in Zeeland en West-Brabant.

22 respondenten hebben aangegeven dat zij problemen ervaren bij het realiseren van voldoende huisvesting en 12 daarvan hebben aangegeven ondersteuning te wensen.

Met 8 van de 12 respondenten (2 respondenten hebben geen naam en adres doorgegeven en 2 respondenten waren aanbieders van huisvesting) heeft de aanjager persoonlijk contact gehad. In alle gevallen heeft dit geleid tot een oplossing van het probleem en/of antwoord op de gestelde vraag. In een aantal gevallen nadat de aanjager ook contact heeft gehad met de desbetreffende gemeente. In geen van de gevallen werd gevraagd om hulp bij het realiseren van extra huisvesting.

De enquête bood ook de mogelijkheid om aan te geven dat men wilde meedenken over oplossingen voor de huisvestingsproblematiek. Om met deze respondenten heeft de aanjager contact gehad.

Op basis van de enquête zou men kunnen concluderen dat slechts een beperkt aantal respondenten problemen heeft ondervonden bij het huisvesten van werknemers in deze zomer en/of in de plukperiode.

De enquête geeft echter maar een beperkt inzicht. Uit de gevoerde gesprekken met de brancheorganisaties en individuele ondernemers is het beeld vanuit de enquête wel bevestigd. Dat betekent niet dat er geen structureel probleem is met de huisvesting van buitenlandse werknemers. Niet is uit het onderzoek naar voren gekomen of ondernemers zelf huisvesting geregeld hebben die niet aan de coronamaatregelen voldoet. Er zijn wel signalen dat huisvesting niet altijd aan de eisen voldoet.

Gesprekken met gemeenten, stakeholders en aanbieders van huisvesting en/of personeel.

De aanjager heeft met alle 13 gemeenten gesproken waarvan in 12 gemeenten met de verantwoordelijke wethouder(s). Ook heeft hij gesproken met vertegenwoordigers van de belangrijke stakeholders in dit vraagstuk: ZLTO, NFO, Horeca Nederland afdeling Zeeland, Hiswa/Recron en VNO/NCW. Hij heeft ook een ledenvergadering van de NFO bijgewoond.

Tenslotte heeft hij ook gesproken met diverse aanbieders van en verantwoordelijken voor woonruimte (projectontwikkelaars, uitzend- en detacheringbureaus, e.d.).

Op basis van de gevoerde gesprekken en verkregen informatie blijkt dat de huisvesting van buitenlandse werknemers een duidelijk structureel aandachtspunt c.q. probleem voor werkgevers, gemeenten en brancheorganisaties is.

Uit de gesprekken met de gemeenten komt tot nu tot het beeld naar voren dat de coronamaatregelen slechts in enkele gevallen in deze zomerperiode en in de komende plukperiode tot acute problemen leidt. Dit sluit dus aan bij de resultaten van de enquête. Wel is het zo dat corona het structurele probleem van de huisvesting urgenter maakt.

Stakeholders en aanbieders van huisvesting hebben verder diverse suggesties gedaan voor mogelijke oplossingen en aanpassing van beleid van gemeenten en provincie.

Adviezen

Op basis van de enquête en de gevoerde gesprekken heeft de aanjager wel een aantal adviezen geformuleerd.

1. Zorg voor een eenduidig gemeentelijk beleid betreffende de huisvesting van (buitenlandse) werknemers

De problematiek van huisvesting van buitenlandse werknemers heeft al enkele jaren de aandacht van de provincie en de gemeenten. Als gevolg van de corona uitbraak is nu extra aandacht gevestigd op de kwaliteit van de huisvesting. De druk op de beschikbare huisvesting en de kwaliteit daarvan zal de komende jaren alleen maar toenemen en Zeeland moet zich op de arbeidsmarkt niet uit de markt prijzen omdat er onvoldoende (flexibele en betaalbare) huisvesting beschikbaar is. Overigens gaat het niet alleen om flexibele huisvesting, maar ook om betaalbare huurwoningen voor werknemers die bedrijven na een tijdelijk dienstverband in vaste dienst willen nemen.

Diverse gemeenten hebben wel beleid geformuleerd, maar per gemeente zitten daar verschillen in. Daarom wordt geadviseerd dit waar mogelijk op elkaar af te stemmen dan wel te uniformeren. Dit wordt door verschillende stakeholders zoals brancheorganisaties, aanbieders van huisvesting, detacheerders en ook door individuele ondernemers aangegeven.

2. Breng vraag en aanbod van beschikbare huisvesting in beeld

Er is onvoldoende inzicht in wie waar tijdelijk gehuisvest is. Dat blijkt uit de gesprekken met alle stakeholders. Gemeenten hebben er ook geen zicht op, zeker niet als het gaat om individuele woningen in dorps- en stadskernen. Vraag is dan ook of al het potentieel aan beschikbare huisvesting in de provincie wordt benut. Om hieraan invulling te geven zouden alle betrokkenen aangespoord moeten worden om vraag en aanbod via de provincie en voor de hele provincie in beeld te brengen, bijvoorbeeld via het Expertisecentrum Flexwonen.

3. Breng de kwaliteit van de beschikbare huisvesting in beeld

Uit het onderzoek komt niet duidelijk naar voren wat de gemiddelde kwaliteit is van de huisvesting van buitenlandse werknemers. Misstanden zijn ook niet naar voren gekomen, terwijl er signalen zijn dat die er wel zijn. Dit inzicht zou wellicht verkregen kunnen worden door het invoeren van een registratieplicht. Inschrijving in het BRP (Basis Registratie personen) bij langer verblijf dan 4 maanden wordt niet gedaan en ook schrijft men zich niet in het RNI (Register Niet Ingezetenen) in. Wij zullen dit punt van registratie verder uitwerken. Ook hebben wij dit via een brief bij de commissie Roemer onder de aandacht gebracht. Verwacht wordt dat deze commissie zal gaan adviseren een registratieplicht in te voeren.

4. Geef praktische invulling betreffende het advies van de commissie Roemer

Vaststaat dat er een duidelijk verschil is in het kunnen beschikken over huisvesting voor een hele korte periode (maximaal 8 weken), zoals tijdens het plukseizoen van de fruitteelt, en huisvesting voor een langer verblijf. Een mogelijk onderscheid kan ook worden gemaakt op basis van de kostprijs van huisvesting ten opzichte van de salarissen die in bepaalde branches betaald worden. In de beter betaalde banen nemen werknemers al lang geen genoegen meer met meer dan 1 persoon op een kamer. In die gevallen is de norm van 1 persoon per kamer geen probleem. Bij lager betaalde banen is meer personen op 1 kamer meer regel dan uitzondering. Dat komt enerzijds omdat er gewoonweg niet voldoende huisvesting voor 1 persoon per kamer beschikbaar is en anderzijds omdat branches aangeven dat dit niet betaalbaar is (hetzij voor de werkgever, hetzij voor de werknemer). Het uitgangspunt van de commissie Roemer van 1 persoon per kamer lijkt daarom in bepaalde gevallen moeilijk realiseerbaar. De vraag rijst of er in bepaalde omstandigheden van deze norm afgeweken kan worden en hoever daarin dan wordt gegaan. Op de ledenvergadering van de NFO is de wens uitgesproken dat het gedurende de plukperiode mogelijk zou moeten zijn om toch 4 personen op 1 kamer te huisvesten, onder voorwaarde dat er andere maatregelen genomen worden om besmetting met Covid19 te voorkomen. Wij willen graag onderzoeken of dit de enige betaalbare oplossing is of dat er andere oplossingen mogelijk zijn. Dit punt hebben wij ook aangekaart bij de commissie Roemer via de eerder aangehaalde brief.

Lopende acties in dit dossier

In februari hebben wij u geïnformeerd over de follow up van het Congres Flexwonen en aangegeven welke acties wij van plan waren uit te voeren in dit dossier. Hieronder beschrijven wij de stand van zaken van deze acties:

Lopende acties	Stand van zaken
Opstellen van een routekaart die inzicht moet geven in de al bestaande mogelijkheden voor de huisvesting van buitenlandse werknemers (waaronder flexwonen), organisaties waar men terecht kan met vragen over dit onderwerp en helderheid over rollen van verschillende partijen	De routekaart wordt gelanceerd gekoppeld aan de serie over de "Flexwoner" van Omroep Zeeland
Duurzaam organiseren van een warm onthaal voor tijdelijke en buitenlandse werknemers	Het Expat center Zeeuws-Vlaanderen breidt uit naar heel Zeeland. Onderzocht moet worden of er voor kort verblijvende buitenlandse werknemers nog een andere actie nodig is of dat het Expat center ook in hun behoefte kan voorzien.
Het verkrijgen van draagvlak voor tijdelijke en buitenlandse werknemers via openstelling van huisvestingslocaties en mogelijk een miniserie over de "Flexwoner" op Omroep Zeeland	De voorbereidingen zijn gestart met vertraging als gevolg van de Coronacrisis. De eerste uitzendingen staan nu gepland voor oktober dit jaar.

Lopende acties	Stand van zaken
De realisatie van een flexibele schil in de woningmarkt in samenwerking met gemeenten, inclusief een aantal huisvestingspilots voor andere doelgroepen dan buitenlandse werknemers	Dit spoor wordt uitgevoerd via de Zeeuwse Woonagenda. Er is subsidie verleend aan de gemeente Schouwen-Duiveland voor de realisatie van tiny houses voor een mix van starters en tijdelijke werknemers in de recreatiesector.
Inzetten van versnellingskamers en concrete pilots met inzet van het expertteam Woningbouw (RVO) om concrete projecten van de grond te krijgen	Er is dit jaar een versnellingskamer ingezet voor een project in Borssele rond een centrale locatie voor tijdelijke units voor huisvesting van werknemers tijdens het plukseizoen.
Helderheid creëren over het benodigde beleid om te kunnen voorzien in de behoefte aan kwalitatief goede huisvesting voor tijdelijk en buitenlands personeel	Het onderzoek wordt dit najaar uitgevoerd.
Duidelijkheid verkrijgen over wat voor extra experimenteerruimte nodig is en nagaan of die experimenteerruimte realiseerbaar is	Hier moeten nog stappen in gezet worden.
Goede voorbeelden als inspiratiebron delen via onder andere nieuwsbrief Arbeidsmarkt	Doorlopende actie

Afdoening motie CDA

Via deze brief hopen wij u enig inzicht te hebben gegeven in de problematiek van de huisvesting van buitenlandse werknemers in coronatijd. Duidelijk is dat huisvesting van buitenlandse werknemers een structureel probleem is dat door corona extra aandacht moet krijgen. Het op een goede en verantwoorde manier huisvesten van buitenlandse werknemers is van groot economisch belang voor Zeeland en dat belang wordt de komende jaren alleen maar groter.

Wij gaan er vanuit dat de vragen zoals geformuleerd in de motie van het CDA naar genoeg zijn beantwoord.

- Uit het Kwalitatief Woononderzoek Zeeland was al gebleken dat er circa 7130 buitenlandse werknemers in Zeeland werken en wonen. De verwachting is dat dit aantal de komende 10 jaar met 2340 tot 5350 toeneemt. Door middel van de enquête en de gevoerde gesprekken is niet de exacte behoefte aan huisvesting voor seizoenarbeiders in de agrarische sector in beeld gebracht, maar wel of er extra problemen zijn met deze huisvesting als gevolg van risico op besmetting met corona. Die extra problemen blijken mee te vallen, maar dat neemt niet weg dat er een structureel probleem blijft
- Met alle gemeenten zijn over deze problematiek gesprekken gevoerd en wij zullen in overleg met de gemeenten bezien welke stappen wij kunnen ondernemen om op Zeeuwse schaal tot een inzichtelijk en uniform beleid kunnen komen.
- Via deze brief hebben wij u geïnformeerd over de huidige stand van zaken.

Met vriendelijke groet,

gedeputeerde Staten,

Drs. J.M.M. Polman, voorzitter.

A.W. Smit, secretaris.